

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta (HE 170/2001 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 ja 27 §:n muuttamisesta (LA 58/2000 vp — Hannu Aho /kesk ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 6 päivänä kesäkuuta 2000, — lakialoitteen laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 16 §:n muuttamisesta (LA 72/2001 vp — Nils-Anders Granvik /r ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 6 päivänä syyskuuta 2001, — toimenpideoitteen maatalouden lomitusjärjestelmien turvaamisesta (TPA 97/2000 vp —

Tero Mölsä /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 5 päivänä huhtikuuta 2000 ja — toimenpideoitteen maatalousyrittäjien sijaisavusta lasten sairaustapauksissa (TPA 258/2000 vp — Pekka Nousiainen /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 15 päivänä joulukuuta 2000.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Riitta Kuusisto, sosiaali- ja terveysministeriö
- työmarkkinalakimies Varpu Kulo, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- lakimies Risto Syväjä, Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- palvelusuhdeasiain sihteeri Terttu Suhonen, Kunnallisvirkamiesliitto
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan uudistettaviksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain sijaisapua koskevat säännökset. Esityksen mukaisia uusia sijaisavun perusteita olisivat työkykyä ylläpitävään toimintaan osallistuminen, alle kolmevuotiaan lapsen kotona tapahtuva hoito sekä tuotta-

jajärjestöjen valtakunnallisten tai kansainvälisten luottamuselinten kokouksiin osallistuminen. Oikeutta aikuiskoulutuksen perusteella myönnettävään sijaisapuun laajennettaisiin.

Toisaalta lakiin ehdotetaan säännöksiä, joilla rajoitetaan työkyvyttömyyteen perustuvan sijaisavun pitkittymistä. Tämä toteutettaisiin lyhentämällä sijaisavun pääsäännön mukaista

enimmäiskestoa nykyisestä 365 päivästä 300 päivään sekä muuttamalla sijaisapumaksuja koskevia säännöksiä.

Vuosilomaan oikeutettujen piiriä rajoitettaisiin säättämällä, että maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta vuosilomaan sinä aikana, jolloin hän saa täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea.

Subventoidun maksullisen lomittaja-avun enimmäistuntimäärä ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 100 tunnista 120 tuntiin. Samalla säädettäisiin, että lomittajana maksullisessa lomittaja-avussa voi toimia muukin kuin paikallisyksikön kuukausipalkkainen lomittaja.

Itse lomituksensa järjestävä maatalousyrittäjä voisi järjestää itselleen myös subventoitua maksullista lomittaja-apua. Itse järjestetystä lomituksesta maatalousyrittäjälle maksettavaa korvausta ehdotetaan korotettavaksi niissä tapauksissa, jolloin lomituksen suorittaa lomituspalveluja tarjoavan yrityksen palveluksessa oleva tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva lomittaja.

Asiakasmaksuja koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi. Nykyisin asetuksella säädetty maksun määräytymisperusteet sisällytettäisiin lakiin osittain muutettuina.

Säännönmukainen maksu perittäisiin 50 prosentilla korotettuna, kun sijaisapua annetaan alle kolmevuotiaan lapsen kotona tapahtuvan hoidon perusteella taikka aikuiskoulutuksen perusteella siltä osin kuin sijaisapua annetaan yli 15 päivää vuodessa.

Maksu olisi subventoidusta maksullisesta lomittaja-avusta perittävän maksun suuruinen, kun sijaisapua annetaan työkyvyttömyyden perusteella 90 päivää ylittävältä ajalta eikä sen saajalla ole samalta ajalta oikeutta sairausvakuutuksen päivärahaan tai kuntoutustukeen. Sama maksu perittäisiin myös silloin, kun sijaisavun perusteena on tuottajajärjestön kokoukseen osallistuminen tai kun sijaisapua annetaan yritystoiminnan jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten.

Jos maatalousyrittäjä valittaa työeläkkeen epäämistä koskevasta päätöksestä ja käyttää oikeuttaan sijaisapuun valituksen käsittelyn aikana, maksu perittäisiin täyden korvauksen periaatteella, mutta sitä alennettaisiin taannehtivasti, jos valitus johtaa siihen, että maatalousyrittäjälle myönnetään työeläke tai kuntoutustuki.

Esitys liittyy vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 58/2000 vp ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain muuttamista siten, että maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada sijaisapua lapsen hoitoa varten siihen asti, kun lapsi täyttää 3 vuotta. Lisäksi maksun sijaisavusta ehdotetaan tällöin määräytyvän lomituspäalvelulain 28 §:n 1 momentin mukaan.

Lakialoitteessa LA 72/2001 vp ehdotetaan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulakia muutettavaksi siten, että paikallisyksikön palveluksessa olevien kuukausipalkkaisten lomittajien lisäksi myös tuntipalkkaisia lomittajia voitaisiin käyttää subventoituu maksulliseen lomittajaapuun.

Toimenpidealoitteet

Toimenpidealoitteessa TPA 97/2000 vp ehdotetaan, että hallitus ei vähennä maatalouden lomitukseen osoitettuja määrärahoja vaan lomaan oikeutetuille taataan tasavertaisemmat lomaoikeudet muiden ammattialojen kanssa.

Toimenpidealoitteessa TPA 258/2000 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tarkastaakseen maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain tulkintaa koskien lasten kotihoitoa ja sairaan lapsen hoitoa ja selvittää, onko lakiin syytä tehdä tarkistuksia tulkintaongelmien välttämiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

7 §. Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella. Pykälän 4 momentin mukaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos antaisi paikallisyksikköä sitovan lausunnon hakijan oikeudesta sijaisapuun silloin, kun työkyvyttömyyseläke myönnetään kuntoutustukena. Eläkelaitoksen eläkeasiassa antama ratkaisu vaikuttaa muutoinkin aina sijaisapuoikeuden jatkumiseen silloin, kun sijaisavun perusteena on työkyvyttömyys. Paikallisyksiköllä on nykyisellään oikeus saada tarvitsemansa tiedot joko asiakkaalta itseltään tai kysymällä ne erikseen eläkelaitokselta. Sen sijaan oma-aloitteisesti eläkelaitos ei niitä nykyisten säännösten perusteella voi antaa. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 6 momentti, joka oikeuttaa eläkelaitoksen toimittamaan työkyvyttömyyseläkeasiassa antamansa päätöksen tiedoksi paikallisyksikölle silloin, kun eläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä ilmenee, että maatalousyrittäjä on työkyvyttömyytensä perusteella saanut sijaisapua. Näin paikallisyksikkö saa tarvitsemansa tiedon ilman viivytystä.

27 §. Sijaisavusta perittävät maksut. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan maatalousyrittäjä vastaisi samassa yrityksessä työskentelevän aviopuolisonsa, perheyriityksensä jäsenen ja avopuolison sijaisapumaksusta niin kuin omasta velastaan. Vastuu maksuista määräytyisi näin samalla tavoin kuin maatalousyrittäjien eläkevakuutusmaksujen

osalta. Maatalousyrittäjien eläkelain säännöksen maksuvastuusta on valiokunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 157/2001 vp ehdotettu tarkennuksia, jotka yhdenmukaisuuden vuoksi on valiokunnan näemyksen mukaan tarpeellista ottaa huomioon lomituspalvelulain mukaisten maksujen perinnässä. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että säännöksen tarkoittama omavelkainen maksuvastuu tulisi sijaisapumaksun lisäksi koskemaan myös muita maatalousyrittäjiltä perittäviä maksuja, kuten esimerkiksi maksullisesta lomittaja-avusta perittävää maksua. Valiokunta ehdottaa vielä, että nämä säännökset 27 §:n sijasta sijoitetaan lakiin uudeksi 30 a §:ksi. Tämän johdosta 27 a ja 27 b §:ssä olevat viittaussäännökset muuttuvat.

27 b §. Maksullisesta lomittaja-avusta perittävän maksun suuruinen sijaisapumaksu. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentissa olevan sanan "kuntoutukseen" muutettavaksi sanaksi "kuntoutustukeen", jota säännöksessä tarkoitetaan.

Hallituksen esityksellä toteutetaan lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten ja toimenpidealoitteiden sisältö osittain, joten ne ehdotetaan hylättäviksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoitteet LA 58/2000 vp ja LA 72/2001 vp hylätään ja

että toimenpidealoitteet TPA 97/2000 vp ja TPA 258/2000 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 5 ja 7 §, 16 §:n 2 momentti, 25 §, 26 §:n 1 momentin 1 kohta, 27 §, 28 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentti ja 36 §:n 1 kohta sekä

lisätään lakiin uusi 7 a—7 h §, 24 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 27 a—27 c ja 30 a § seuraavasti:

1, 4 ja 5 §
(Kuten HE)

7 §

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

(1—5 § mom. Kuten HE)

Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi toimittaa työkyvyttömyyseläkeasiassa antamansa päätöksen tiedoksi 10 §:ssä tarkoitetulle paikallisyksikölle silloin, kun eläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä ilmenee, että maatalousyrittäjä on työkyvyttömyytensä perusteella saanut sijaisapua. (Uusi 6 mom.)

7 a—7 h, 16, 24, 25 ja 26 §
(Kuten HE)

27 §
(1 mom. kuten HE)
(2 mom. poist.)

27 a §

Korotettu sijaisapumaksu

Sijaisavusta peritään 27 §:n (poist.) mukainen maksu 50 prosentilla korotettuna:
(1 ja 2 kohta kuten HE)

27 b §

Maksullisesta lomittaja-avusta perittävän maksun suuruisen sijaisapumaksu

Sijaisavusta peritään 28 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä tuntimaksu siltä osin kuin työkyvyttömyyden perusteella annettava sijaisapu jatkuu yli 90 päivää eikä sijaisavun saajalla ole samalta ajalta oikeutta sairausvakuutuslaissa tarkoitettuun päivärahaan tai siihen rinnastettavaan ensisijaiseen etuuteen taikka kuntoutustukseen.

(2 mom. kuten HE)

Sijaisavusta peritään 28 §:n 2 momentin mukaan määräytyvä tuntimaksu, kun sijaisapua annetaan 7 §:n 5 momentin perusteella. Jos sijaisavun saajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki mainitussa säännöksessä tarkoitetun päätöksen johdosta, tässä momentissa tarkoitettu maksu alennetaan sijaisavun saajan vaatimuksesta 27 §:n (poist.) mukaiseksi.

27 c, 28 ja 30 §
(Kuten HE)

30 a § (Uusi)

Maatalousyrittäjän vastuu maksuista ja korvauksista

Maatalousyrittäjä on vastuussa samassa yrityksessä työskentelevän aviopuolisonsa ja per-

*heyrytyksen jäsenen sekä kanssaan avioliiton-
omaisissa olosuhteissa elävän henkilön tämän
lain mukaisista maksuista ja korvauksista niin
kuin omasta velastaan. Tässä tarkoitettua vas-
tuuta ei kuitenkaan ole sellaisella maatalous-
yrittäjällä, joka ei harjoita maatalousyrittäjä-
toimintaa omistus- tai vuokraoikeuden perus-
teella hallitsemassaan yrityksessä. Jos tämän
lain mukaista maataloutta harjoitetaan yhtymä-
nä tai yhteisönä, myös se vastaa tähän toimin-
taan perustuvista osakkaittensa maksuista ja
korvauksista niin kuin omasta velastaan.*

7 luku

Kustannukset

36 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
vpj. Timo Ihamäki /kok
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Merikukka Forsius /vihr
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /r
Juha Rehula /kesk
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /kok
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Jaana Ylä-Mononen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.